

Vati László helytörténeti témájú kutatásai, dokumentumai

Vati László. 1954. július 25-én születtem Dombóváron. Kora gyermekkorom négy évét leszámítva végig Dombóváron éltem eddigi életemet. Az általános iskolát Újdombóváron végeztem el, majd járműlakatos szakképesítést szereztem. A Fatelitő üzemben kezdtem dolgozni 1971-ben TMK lakatosként. A Fatelitő nagy jelentőséggel bírt az életemben, ott nőttem fel gyermekként és családom valamennyi tagja is ott dolgozott. 1992-ben az üzem átalakulásakor a MÁV-nál helyezkedtem el és 2018-ban onnan vonultam nyugállományba, mint a MÁV fegyveres őrségének őrpáncsnoka.

A történelem, a helytörténeti érdekességek tanulmányozása mindig is kedvenceim közé tartozott. Elsősorban dr. Szőke Sándor, Takács Istvánné és Erky-Nagy Tibor könyvei által került még közelebb hozzám. 2015-től kezdtem gyűjteni a Dombóvárral kapcsolatos anyagokat, akkor még csak kedvtelésből a Hungaricana közgyűjteményi portálról. 2018-as nyugállományba vonulásommal kapott a helytörténet iránti érdeklődésem egy nagyobb lökést, több időm jutott az anyagok gyűjtésére, feldolgozására. Ekkor családfakutatás közben találkoztam olyan, régen Dombóváron élt emberek neveivel, akik felkeltették az érdeklődésemet. Ehhez a segítséget egy 2020-ban ajándékba kapott Arcanum előfizetés adta meg. Azóta napi három órában foglalkozom Dombóvár helytörténetével. Az első összeállításom 2021-ben készült el a Döry családról 180 oldalon. Az első három elkészült összeállítás eljutott Takács Istvánnéhoz, aki egy beszélgetés során biztatott a folytatásra. Az azóta eltelt idő során nyolcvannégy összeállítás készült el emberekről, családokról, iskolákról, üzemekről stb. 2024 őszén létrehoztam a Dombóvár Anno facebook oldalt, hogy minél többen megismerhessék Dombóvár múltját. Az elkészült összeállításokat a fliphtml5 oldalra töltöm fel, ahol a pdf formátumban feltöltött anyagokat lapozható, nagyítható flipbook formátumba konvertálja, majd a kapott hivatkozást teszem közzé a Dombóvár Anno facebook oldalon. A hosszabb anyagokat több részre bontom a könnyebb olvashatóságért.

Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Vati László amatőr helytörténeti kutató által a digitális tudománytárakban fellelhető sajtótermékek felhasználásával összeállított dokumentumok - saját művelődésén túlmutatóan - nagy érdeklődésre tarthatnak számot a településünk múltja, a helytörténet iránt érdeklődők körében is. A feldolgozott témák sokszínűsége (pl. vasútvonalak kialakulása, neves személyek, családtörténetek, szakterületek, szakmák képviselőinek bemutatása, neves épületek, kiemelkedő események stb.), az anyagok összeállítása (kronológiai sorrendben hivatkozásokkal, helyenként összefoglaló magyarázatokkal, fényképmelléklettel) indokoltá teszik a dokumentumok helyi értéktárba történő felvételét, közzétételét.

1.

- 1. 1882. július 23. Dombóvár legsötétebb napja. (A 16 halálos áldozatot követelő, horvát vasútépítő munkásokkal történt véres verekedés története.) (24 oldal)**
- 2. A Budapest-Pécs vasúvonal létrejötte. (Dombóvár összeköttetése a fővárossal.) (36 oldal)**
- 3. A dombóvári járás főszolgabírói 1896-1945 között. (felsőeőri Nagy István, szentandrás Dr. Szévald Oszkár, simándi Dr. Kenézy László, Dr. Hidasy (sz. Müller) Imre) (38 oldal)**
- 4. A Dombóvári Orsolyita Rendház alapításának és működésének története. (31 oldal)**
- 5. A Dombóvári Uradalom rendtartása 1729-ben. (31 oldal)**
- 6. A Döry család Dombóváron és környékén. A Döry konzervgyár. Döryek a magyar lótenyésztésben. (181 oldal)**
- 7. „Gólyavár”. (31 oldal)**
- 8. A Kapos folyó szabályozása. Árvizek Dombóváron és környékén. (23 oldal)**
- 9. A posta Dombóváron. Csery István postafőfelügyelő. (33 oldal)**
- 10. Aggházy Gyula festőművész. (14 oldal)**
- 11. Arató- és cselédsztrájkok Dombóvár környékén. (26 oldal)**
- 12. Bernát János, Bruckmann Lajos, Enczel István asztalos mesterek. (21 oldal)**
- 13. Austerlitz Viktor fa- és építőanyag kereskedő. (11. oldal)**
- 14. Az Esterházy uradalom Dombóváron és környékén. (31 oldal)**
- 15. A dombóvári uradalom területén létrejött mezei vasutak, a későbbi gazdasági vasutak elődei. (14 oldal)**
- 16. Barkóczy Vendel gazdálkodó, nemzetgyűlési képviselő. (9 oldal)**
- 17. Baumgart János ács, kőműves, építési vállalkozó, az evangélikus hitközség örökös gondnoka. (13 oldal)**
- 18. Bebesi István főgimnáziumi tanár, címzetes igazgató. (11 oldal)**
- 19. Bérdy János építőmester, téglagyár tulajdonos. (11 oldal)**
- 20. Bernát János festőművész, grafikus. (14 oldal)**
- 21. Csekefalvy sz. Faics Irén tanítónő, polgári iskolai igazgató. A dombóvári nyilvános jogú polgári iskola. Faics Irén: Adatok Dombóvár történetéhez. (55 oldal)**
- 22. Dombóvár fejlődésének elindítója a Bátaszék- Dombóvár- Zákány vasútvonal a kezdettől az államosításig. (51 oldal)**

2.

- 23. Dombóvári híres cigányprímásai dombóvári Babári József és Boros Lató János. (33 oldal)**
- 24. Dombóvár ismertebb orvosai. Dr. Neumann Jónás, dr. Kertész Lipót, dr. Kovács Rezső, dr. Riesz József, dr. Bárány Lipót, dr. Dorsics György, dr. Koralewski Géza, dr. Stamm Lajos. (76 oldal)**
- 25. Dombóvár hitközségei, templomai, kápolnái. (97 oldal)**
- 26. Dombóvár utcáinak elnevezése 1945-ig. (19 oldal)**
- 27. Dombóvári Dombóváry (sz. Schulhof) Géza dr., ügyvéd, jogtudományi író. (14 oldal)**
- 28. Dombóvári Királyi Katolikus Esterházy Miklós Nádor Főgimnázium 1913-1945. Dombóvár küzdelme a gimnáziumért. (130 oldal)**
- 29. Dombóvárról és környékéről írták az 1800-as években. (39 oldal)**
- 30. Dr. Gebhardt Antal Károly jogász, biológus, egyetemi magántanár, az MTA doktora. „A bogaras bíró”. (23 oldal)**
- 31. Dr. Péczely László Ferenc tanár, irodalomtörténész, az irodalomtudományok kandidátusa. (19 oldal)**
- 32. Dr. Piukovich Sándor főgimnáziumi tanár, címzetes igazgató. (30 oldal)**
- 33. Dr. Schréter Gyula Zoltán geológus, hidrológus, egyetemi tanár, a föld és ásványtani tudományok doktora, az MTA levelező tagja. (17 oldal)**
- 34. Dvorzsák Rezső hercegi építész, műszaki felügyelő. (13 oldal)**
- 35. Fatelítő I. (68 oldal)**
- 36. Fatelítő II. (29 oldal)**
- 37. Fényképészek Dombóváron 1900-1945. (39 oldal)**
- 38. Fetter Károly szobrász, festő. (17 oldal)**
- 39. Felsőeőri Francsics József gazdatiszt, földbirtokos és családja. (20 oldal)**
- 40. Gyenis Antal állami iskolai igazgató-tanító. (16 oldal)**
- 41. Gyógyszertárak Dombóváron. Draskovics Lajos gyógyszerész, Szallós János gyógyszerész, Csomor Kálmán gyógyszerész, „Magyar Korona” gyógyszertár, „Órangyal” gyógyszertár Dombóvár. Zlinszky Endre gyógyszerész, „Segítő Mária” gyógyszertár Újdombóvár. (27 oldal)**
- 42. Hainrikffy Ádám Dőry uradalmi tisztartó, pénztáros, községi bíró. Pigmond Gyula Esterházy uradalmi tisztartó, pénztáros. (12 oldal)**

3.

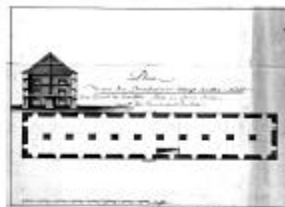
43. Hajós (sz. Grünhalt) József karmelita szerzetes, katolikus pap, pápai kamarás, szemináriumi rektor, kanonok. (14 oldal)
44. Hamulyák Mihály jegyző, irodatiszt. A dombóvári sétatér megalkotója. (20 oldal)
45. Hirsch Zoltán „Zoli bohóc”. (14 oldal)
46. Hollósy Andor (András) Újdombóvár főjegyzője. (14 oldal)
47. Illés Gyula Dombóvár főjegyzője 1908-1924. (21 oldal)
48. Ivanich család. Dombóvár első villamos közvilágítása. (83 oldal)
49. Kereskedelmi Kaszinó Dombóvár. (18 oldal)
50. Kis és nagyuti Dr Gúthy János királyi közjegyző, Illgenn Aurél királyi közjegyző. (23 oldal)
51. Kisgeszéni Szabó Lajos (nosztányi Szabó) uradalmi nagybérelő, gazdasági főtanácsos. (17 oldal)
52. „Korona Szálloda” (40 oldal)
53. Krasznai Krasznay Pál 1848-49-es szabadságharcos, honvéd ezredes. (15 oldal)
54. Laurisch Károly kéményseprő mester, járási tűzrendészeti felügyelő. (13 oldal)
55. Lexa Zénó uradalmi mérnök, az első dombóvári téglagyár tulajdonosa, községi bíró. (21 oldal)
56. Lovag felsőeőri Paál József uradalmi kerületi gazdasági felügyelő. (14 oldal)
57. Évekig tartó küzdelem a járásbíróság létrehozásáért. Magyar Királyi Járásbíróság Dombóvár. (40 oldal)
58. Malmok Dombóváron. (20 oldal)
59. Marczell György rajztanár, grafikus, festőművész. (18 oldal)
60. Mausch Sándor Arzen mezőgazdász, földbirtokos. (18 oldal)
61. Nagybölöni Bölöny Ödön hercegi uradalmi kerületi gazdasági tanácsos, Börzsönyi Gyula hercegi uradalmi erdőfelügyelő. (21 oldal)
62. Pálffyné Gulácsy Irén hírlapíró, író. (13 oldal)
63. Dombóvár plébánosai 1893-1964. Nyárády Aladár, Offenmüller Zsigmond, Magyar (sz. Rózner) Béla. (41 oldal)
64. Rákóczi János mesterszakács, a Rákóczi túróslepény megalkotója. (13 oldal)
65. Saguly Károly okleveles mérnök, MÁV műszaki tanácsos. (15 oldal)
66. Schréter Károly erdőfelügyelő, uradalmi erdőtanácsos. (14 oldal)

4.

- 67. Szanyi István tanár, reálgimnáziumi igazgató. (16 oldal)**
- 68. Szemenyey Ferenc festőművész, gyógyszerész. (13 oldal)**
- 69. Szepeessy (sz. Szijártó) László tanár, újságíró, költő. (35 oldal)**
- 70. Dombóvár szolgabírói. Bajó János, Reich Oszkár, Sörös József, Dőry Jenő dr., Szabó Elemér dr., Szalay László dr., bilkei Pap Tihamér dr. (54 oldal)**
- 71. Téglagyárak Dombóváron. (16 oldal)**
- 72. Telegdy Sándor dr. ügyvéd, Bács-Bodrog vármegye tb. ügyésze, a Mária-lak építtetője. (12 oldal)**
- 73. A Hungária Dombóvári Vajtermelő Központja, Dombóvári Vajtermelő Központ Rt. 1900-1950. (30 oldal)**
- 74. Vér (Vodráska) Vencel tanár, főgimnáziumi igazgató. (25 oldal)**
- 75. Veszelei (sz. Wessel) Károly költő. (19 oldal)**
- 76. Veszelei (sz. Wessel) Zsigmond mezőgazdász, uradalmi nagybérlő. (20 oldal)**
- 77. Ternyei (szül. Stern) Ármin a dombóvári takarékpénztár részvénytársaság főkönyvelője, majd vezértitkára. (10 oldal)**
- 78. Ügyvédek Dombóváron. Dr. Jakab Lajos, Dr. Nyárády István, Dr. Vajda Zsigmond, Dr. Neun János, Dr. Kertész Jenő, Dr. Rolf Aladár, Dr. Balog (sz. Burger) Miksa. (61 oldal)**
- 79. Vendéglősök, kocsmárosok. A Korona-szálló bérlői: Szabó József, Szabó Jenő, Robiczek Béla, Karlovits Dániel, Rényi Jenő, Csapó János. Vendéglősök, kocsmárosok: Neuwirth Fülöp, Schmidt Mór, Francsics József, Raisz Dénes, Buzsáki István, Illés Lajos, Dicső István, Raisz Mihály, Vadkerty Gyula, Raisz Ferenc, Füzy Ede Ferenc. (57 oldal.)**
- 80. Dombóvár állami elemi népiskolái. (25 oldal)**
- 81. Dombóváron megjelenő hetilapok felelős szerkesztői. Lexa Zénó, Horváth (sz. Hozelec) Samu, Márky Béla, Dr. Látrányi (sz. Löwensohn) János Sándor, Kántor László, Gyenis Antal, Dr. Balog (sz. Burger) Sándor, Dr. Balog (sz. Burger) Miksa, Nessler Alajos, Tiborc (sz. Tadic) Benő, Kocsis László, Dr. Koralewski Géza. (54 oldal)**
- 82. Thész Antal vas és fűszerkereskedő és családja. Thész Antal, Thész Antalné, Thész Margit Borbála, ifj. Thész Antal Lőrinc, Thész Ilona, Thész József, Thész Lőrinc László. (32 oldal)**
- 83. Csekefalvi (Faics) család. Faics József, Faics Józsefné, Faics Etelka, Faics Irén, Faics Kálmán, Faics Gizella Viktória. (26 oldal)**
- 84. Meszlényi Simon Rudolf alispán, törvényszéki elnök, Dombóvár első országgyűlési képviselője. (16 oldal)**

Az Esterházy uradalom Dombóváron és környékén.

17.

A magtár terve.
(Forrás: hungaricana.hu)

Hercegi ház az Esterházy utcában.
(Forrás: DRSzN fb. csoport)

A Korona-szálló.
(Forrás: DRSzN fb. csoport)

Emlékezzünk meg az utolsó öt felügyelőről, aki a dombóvári uradalmat igazgatta:

1. Frühwirth József 2. felsőeőri Paál József 3. Bölöny Ödön 4. Havas Béla 5. Pesthy Károly

Valamennyien igyekeztek segíteni Dombóvárt, de különösen igaz ez Paál Józsefre, aki igen sokat tett Dombóvár fejlődéséért, gyarapodásáért. Nagyon nagy szerepe volt abban, hogy

*Dombóvári Királyi Katolikus
Esterházy Miklós Nádor Főgimnázium
1913 – 1945.*

Dombóvár küzdelme a gimnáziumért.

127.

Tanulók az iskola előtt.

(Forrás: hungaricana.hu – Zempléni Múzeum, Szerencs – Képeslapok)

1927/28-ban érettségizettek tablója.

(Forrás: Régi tablóképek fb. csoport)

A gimnázium zászlója.

(Forrás: DR5zN fb. csoport)

Ivanich család

Dombóvár első villamos közvilágítása.

Ivanich-féle lokomobil.

Fowler-féle lengőeke.

Dombóvár és Vidéke 1903. október 18. (5. évfolyam 41. szám p. 2.)

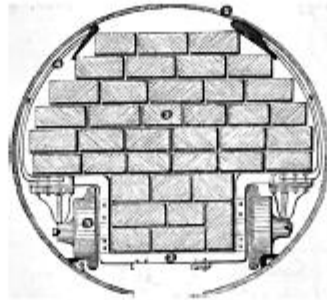
Az utcai világítás hiánya.

Az utcai világítás hiánya miatt október 14-én este könnyen végzetessé válható baleset történt az Erzsébet utcában. Goldschmied Samu mészáros kocsija a vágóhídról hussal megrakva hazafelé hajtott. A Jókai-út környékén egy kocsi jött vele szemközt. Goldschmied kocsisa ki akart térni, de a sűrű sötétségben nem vette észre, hogy a kocsis az út mentén álló kőrakásra tereli a kocsit. A kocsi ennek következtében feldült és a benne ülő Atlasz Manó és a kocsis kiestek. A felfordulás egész lassan történt és a ló is elesett, különben a kocsiban

Fotelitő

I.

61.

Kengyelkocsi a telítőhengerben.

1: Telítőhenger 2: Kengyelkocsi 3: Talpfák 4: Kengyelkocsi kar
5: Kengyelkocsi kerék 6: Vezető sín a telítőhengerben.

(Forrás: Saját gyűjtemény)

A fotó 1930 előtt készült.

A víztorony még nem épült fel, baloldalt az irodaház még földszintes.

Jobb oldalt a fa hűtőtorny látható

1930 után készült fotó. A víztorony már elkészült, az irodaépület még földszintes.

A kerítés még a régi, nem egybefüggő kerítés.

(Forrás: DRSzN fb. csoport)